

FINANȚELE ÎNTREPRINDERILOR ÎN ECONOMIA DE PIAȚĂ.

Noțiuni teoretice

Autor: Laurențiu-Mihai Treapăt

Copyright © Laurențiu-Mihai Treapăt

Copyright © TRITONIC 2020 pentru ediția prezentă.

Toate drepturile rezervate, inclusiv dreptul de a reproduce fragmente din carte.

TRITONIC

Str. Coacăzelor nr. 5, București

e-mail: editura@tritonic.ro

www.tritonic.ro

Tritonic București apare la poziția 18 în lista cu Edituri de prestigiu recunoscut în domeniul științelor sociale (lista A2) (CNATDCU):
http://www.cnatdcu.ro/wp-content/uploads/2011/11/A2_Panel41.xls

Colecția Smart Books este coordonată de lect. univ. dr. Bogdan Hrib.

ISBN 978-606-749-505-8

Coperta: Alexandra Bardan

DTP: Ioan Dorel Radu

Editor: Rebeca Cojocaru

Comanda nr. SB01/ 2020

Bun de tipar: Octombrie 2020

Tipărit în România

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări, fără acordul scris al editorului, este strict interzisă și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

LAURENȚIU-MIHAI TREAPĂȚ

FINANȚELE ÎNTREPRINDERILOR ÎN ECONOMIA DE PIAȚĂ.

Noțiuni teoretice

t...
TRITONIC

Editura Tritonic

Respect **Laurențiu-Mihai Treapăt** este doctor în economie, specializarea finanțe-bănci, managementul riscurilor bancare și al asigurărilor. Lucrând mulți ani în companii financiare multiculturală, este beneficiarul a numeroase programe externe de training în Germania, Austria, Marea Britanie, Irlanda, Italia. Este un specialist senior al domeniului financiar-bancar, cu expertiză practică de top-management în cele mai diverse arii ale creditării, managementului riscurilor și operațiunilor, specialist al cărui potențial profesional a fost recunoscut și valorificat în BNR, BCR, Erste Group, ASE și SNSPA, timp de peste 30 de ani. A fost director executiv și membru în board-ul unor instituții financiare importante. Munca desfășurată împreună cu instituțiile internaționale EBRD & IFC, precum și alături de experții străini implicați în privatizarea BCR, a extins și mai mult abilitățile sale, abilități ce au fost utilizate cu succes în conducerea unor programe majore de restructurare și privatizare derulate în cadrul băncii și subsidiarele sale.

Are experiență practică foarte bogată dar și academică. Dr. Laurențiu Treapăt a obținut un contract comercial și a cooperat cu Consiliul Uniunii Europene de la Bruxelles pentru livrarea unor traininguri și seminarii pe teme financiar-bancare și de asigurări. Este autor a șase cărți universitare, coautor a altor trei și a numeroase articole de cercetare.

Cuprins

Cuvânt înainte	7
CAPITOLUL 1: CARACTERISTICI ALE CERCETĂRII ȘI PRACTICII FINANTELOR ÎNTREPRINDERII ȘI CONTABILITĂȚII FINANCIARE.....	9
CAPITOLUL 2: DEFINIȚIA, ROLUL ȘI FUNCȚIILE FINANTELOR ÎNTREPRINDERII.....	19
CAPITOLUL 3. SURSELE DE FINANȚARE ȘI MECANISMELE DE OPERAȚIONALIZARE.....	39
CAPITOLUL 4: DECIZIA OPTIMĂ DE FINANȚARE.....	53
CAPITOLUL 5: VALOAREA ÎN TIMP A BANILOR.....	79
CAPITOLUL 6: CAPITALUL SOCIAL.....	89

CAPITOLUL 7:

RISUL FINANCIAR ȘI INDICATORI DE EVALUARE AI
PERFORMANȚEI ACTIVITĂȚII ÎNTREPRINDERII..... 97

CAPITOLUL 8:

EVALUAREA SINTETICĂ A RISCULUI DE FALIMENT.....121

CAPITOLUL 9:

ANALIZE ALE FORȚEI DE MUNCĂ ȘI STATULUI DE
PLATĂ PENTRU DIMINUAREA RISCULUI FINANCIAR.....129

CAPITOLUL 10:

COSTUL MEDIU PONDERAT AL CAPITALULUI.....143

CAPITOLUL 11:

CRIZA ECONOMICO-FINANCIARĂ ÎN ROMÂNIA ȘI ÎN
LUME.....149

CAPITOLUL 12:

ETICA PROFESIONALĂ ȘI DEONTOLOGIA. MORALA
ÎN AFACERI.....157

BIBLIOGRAFIE:.....167

Cuvânt înainte

Ca de cele mai multe ori, căutând etimologia cuvântului finanțe, constatăm că datorăm și această noțiune strămoșilor noștri latini, care prin cuvintele *fiare* sau *finis*, înțelegeau a termina, a încheia un diferend, o acțiune judiciară în legătură cu plata unei sume de bani. De la aceste cuvinte s-a format *financia* sau *financia pecuniaria*, adică *plata cu ajutorul banilor*. Se crede că din aceste cuvinte latinești s-a născut noțiunea *finance* folosită pentru prima dată în Franța în secolele XV-XVI, (*les finances*), care avea mai multe înțelesuri, pornind de la *patrimoniul public*, până la *resursele private* ale firmelor sau omului simplu.

Ambele cărți accentuează perspectiva managerială a aspectelor financiare ale companiilor, astfel încât să asigure comunicarea între funcțiunea financiară și toate celelalte funcțiuni, cu impact pozitiv asupra înțelegerii și implementării strategiei de dezvoltare a firmei. Și își mai propune ceva autorul acestor două lucrări, mai presus de orice, își propune să facă această disciplină academică plăcută studenților și mai ales să o facă mai ușor de asimilat.

Lucrarea în ansamblul său este compusă din două cărți, ea este o combinație echilibrată a conceptelor teoretice (prima carte) și a unor studii de caz și metode de analiză financiară (cea de-a doua) cu un profund specific financiar-bancar.

De ce ai nevoie de prima dintre cărți? Fiindcă aceasta este cea care îți explică *abc-ul* finanțelor companiilor la nivel de noțiuni teoretice, concepte de bază, care te ajută să construiești *puzzle-ul*.

Respect Cea de a doua carte vine în mod natural și te învață să aplici teoria în practică, îți oferă *know-how-ul*, te ghidează către soluții și metode practice de analiză financiară, așa cum analizează o bancă situațiile financiare ale unei companii care solicită un împrumut.

Conștient fiind de adâncimea tehnică, de rigoarea și perseverența de care are nevoie un cititor nespecializat și care nu practică această meserie pentru a pătrunde în hățișurile finanțelor în general și ale finanțelor companiilor în special, mă adresez prin aceste cărți în primul rând, vouă, studenților mei. Voi, care fiind pe cale de a vă specializa, de a deveni încetul cu încetul manageri, cu siguranță veți mai avea câte ceva de învățat din teoria și din practica științei financiare după ce veți fi citit aceste două cărți.

Dragi studenți, așa cum v-am obișnuit la cursuri, vă voi spune de la bun început ce veți avea de câștigat dacă veți studia aceste două cărți:

Veți înțelege obiectivele companiei / departamentului din perspectivă financiară

Veți comunica mai bine obiectivele financiare în echipă și nevoile de resurse financiare în companie

Veți deține un set de cunostințe financiare esențiale pentru a aprecia calitatea deciziilor strategice, operaționale și tactice în companie

Veți înțelege impactul fiecărei decizii de business asupra performanței financiare a companiei

Veți integra instrumente utile (obiective și bugete) în activitatea managerială.

Autorul

CAPITOLUL 1:

CARACTERISTICI ALE CERCETĂRII ȘI PRACTICII FINANTELOR ÎNTREPRINDERII ȘI CONTABILITĂȚII FINANCIARE

În spațiul socio-economic în care activează, întreprinderea trebuie să-și probeze permanent viabilitatea, capacitatea de concurență și adaptare, performanțele economico-financiare. Toate acestea își găsesc reflectarea în eficiența activităților care are la bază determinări cantitative și calitative ale factorilor de producție, randamente maxime ale utilizării acestora.

Analiza economico-financiară și evidența contabilă parcurg drumul invers pe care îl realizează evoluția fenomenului economic analizat. Ele pornesc de la un rezultat și caută să evidențieze factorii și elementele care au contribuit la realizarea acestuia.

Conținutul analizei economico-financiare presupune parcurgerea următoarelor etape:

1. fixarea obiectului analizei
- constă în identificarea anumitor fapte, fenomene, rezultate care se exprimă sub forma indicatorilor economico-financiar;
 - delimitarea obiectului se face în timp și spațiu, cantitativ și calitativ, utilizând anumite metode de evaluare și calcul.

Respectiv 2. stabilirea și elementelor, factorilor și cauzelor fenomenului studiat

- descompunerea în elemente presupune o analiză structurală, factorii se stabilesc în mod succesiv, trecînd de la cei cu acțiune directă, la cei care acționează indirect (prin intermediul celor cu o acțiune directă până la stabilirea cauzelor finale).

3. determinarea relațiilor de condiționare dintre fiecare factor și fenomen analizate, respectiv a relației cauză-efect. Aceste relații se referă atât la elemente, respectiv la factori, pe de-o parte și fenomen pe de altă parte, cât și la raporturile dintre elemente sau dintre factori. În acest scop este necesar a se determina relația cauză-efect, respectiv raporturile de condiționare dintre factori.

4. măsurarea (cuantificarea) influențelor diferitelor elemente sau factori asupra fenomenului analizat. În această etapă intervine analiza cantitativă cu scopul măsurării influențelor, dimensionării rezervelor interne, aprecierii cât mai exacte a rezultatelor.

5. sinteza rezultatelor analizei, constituie etapa stabilirii concluziilor și a aprecierilor asupra activității desfășurate, elaborarea măsurilor, respectiv a deciziilor menite a contribui la utilizarea optimă a factorilor de producție, la obținerea unor randamente maxime, a utilizării acestora în vederea asigurării marjei concurențiale, a fiabilității întreprinderii.

Se constată că, pentru cunoașterea esenței **fenomenului cercetat**, este necesară descompunerea acestuia pe elemente componente, fiecare element fiind analizat în funcție de factorii care-l condiționează pînă la stabilirea cauzelor

finale. Odată cunoscute cauzele, se întreprind măsuri pentru desfășurarea sau evoluția normală a fenomenului. Descompunerea în factori se face pe trepte, se trece de la factori mai puțin complecși, până se ajunge la factorul simplu care nu mai poate fi descompus. În felul acesta se iau în considerare și factorii de ordin structural care acționează în cadrul sistemului de legături cauzale.

MODELAREA fenomenelor economico-financiare este una dintre principalele metode de cercetare ale analizei calitative. Ce este modelarea, ce reprezintă modelul?

- Modelul = instrument de cercetare bazat pe reprezentarea simplificată a realității; = ocupă un loc important în analiza fenomenelor economice;
- = reproduce într-o formă simplificată fenomenul, făcînd abstracție de ceea ce este neesențial, dar reținînd esențialul, raporturile de condiționare ale acestuia;
 - = se elaborează cu ajutorul unor analize calitative;
 - = deși modelul evidențiază numai aspecte esențiale ale fenomenului real, el trebuie să fie destul de cuprinzător pentru a permite, pe de-o parte, caracterizarea cantitativă judicioasă a laturilor principale ale fenomenului analizat, iar pe de altă parte, determinarea legăturilor și dependențelor reciproce dintre diferitele elemente componente;
 - = poate fi constituit prin abstractizare sau cu ajutorul conceptelor.

După modul de reprezentare a fenomenelor, modelele pot fi:

- a) – imitative
 - = fenomenul este reprezentat prin el însuși, dar la o altă scară (hărți, fotografii, machete);

Respectiv întru realizarea cărții

b) – analogice

= se caracterizează prin faptul că anumite proprietăți ale fenomenului studiat sunt reprezentate prin alte modalități folosite pentru vizualizarea fenomenelor economico-financiare (grafice, diagrame);

c) – simbolice

= se caracterizează prin folosirea simbolurilor pentru a reprezenta fenomenele economico-financiare;
= se regăsesc, de regulă, sub forma unor ecuații.

În finanțele întreprinderii se folosesc de regulă **modelele analogice și cele simbolice**, care se analizează pe baza unor analize cantitative.

ANALIZA CANTITATIVĂ se realizează în baza unor metode și procedee specifice, utilizând modelele economico-financiare adecvate, ca de exemplu metoda bilanțieră. Acest model poartă numele de „model structural” deoarece sunt scoase în evidență elementele componente ale fenomenului economico-financiar analizat. Analiza cantitativă este aplicabilă în cazul unor modele de tip aditiv (între elementele a, b, c există numai plus, numai minus, sau și plus și minus), care presupun studierea fenomenului economico-financiar după o relație de forma:

$$F = a + b - c,$$

F = fenomenul economico-financiar analizat;

Unde a, b, c = elemente

$$\text{La timpul } t_0, \quad F_0 = a_0 + b_0 - c_0$$

$$\text{La timpul } t_1, \quad F_1 = a_1 + b_1 - c_1$$

Analiza fenomenului economico-financiar în mărimi absolute este:

$$\Delta F = F_1 - F_0$$

Sau scris analitic sub forma:

$\Delta F = (a_1 + b_1 - c_1) - (a_0 + b_0 - c_0)$ obținem o anumită valoare, din care de poate obține:

1 – variația fenomenului economico-financiar „F” în raport cu elementul „a” este:

$$\Delta F(a) = (a_1 + b_0 - c_0) - (a_0 + b_0 - c_0) = a_1 - a_0$$

Ecuația ne arată influența pe care o exercită elementul „a” asupra fenomenului economico-financiar „F” analizat.

2 – variația fenomenului economico-financiar „F” în raport cu elementul „b” este:

$$\Delta F(b) = (a_0 + b_1 - c_0) - (a_0 + b_0 - c_0) = b_1 - b_0$$

Ecuația ne arată influența pe care o exercită elementul „b” asupra fenomenului economico-financiar „F” analizat.

3 – variația fenomenului economico-financiar „F” în raport cu elementul „c” este:

$$\Delta F(c) = (a_0 + b_0 - c_1) - (a_0 + b_0 - c_0) = -c_1 + c_0$$

Ecuația ne arată influența pe care o exercită elementul „c” asupra fenomenului economico-financiar „F” analizat.

Verificăm corelația:

$$\Delta F = \Delta F(a) + \Delta F(b) + \Delta F(c)$$

Un asemenea model se utilizează foarte des în analiza unei structuri de producție, structuri de activ, sau în cazul analizei financiare pe baza bilanțului contabil și a contului de profit și pierderi.

Dacă avem „n” elemente formula de calcul va fi:

$$F = a_1 + a_2 + a_3 + \dots + a_n = \sum_{i=1}^n a_i$$

EXEMPLU: Folosim datele din tabelul următor:

ANUL	a	b	c	F
0	4	8	2	10
1	5	3	10	-2

Anul 0 = anul anterior sau ceea ce ne-am planificat

Anul 1 = anul curent sau ceea ce am realizat

Modelul structural este:

$$F = a + b - c$$

Variația lui „F” presupune:

$$\Delta F = F_1 - F_0 = -2 - 10 = -12 \text{ unități de măsură,}$$

⇒ fenomenul economico-financiar a variat din anul anterior până în anul curent cu (-12) unități de măsură

Din care:

1) Ca urmare a influenței factorului „a”:

$$\Delta F(a) = a_1 - a_0 = 5 - 4 = 1$$

2) Ca urmare a influenței elementului „b”:

$$\Delta F(b) = b_1 - b_0 = 3 - 8 = -5$$

3) Ca urmare a influenței elementului „c”:

$$\Delta F(c) = -c_1 + c_0 = -10 + 2 = -8$$

Verificăm corelația:

$$\Delta F = \Delta F(a) + \Delta F(b) + \Delta F(c) = 1 - 5 - 8 = -12$$

Analiza fenomenului economico-financiar în mărimi relative (procentuale) este:

$$F = a + b - c,$$

$$\text{La timpul } t_0: F_0 = a_0 + b_0 - c_0,$$

$$\text{La timpul } t_1: F_1 = a_1 + b_1 - c_1,$$

$$\Delta F \% = \frac{F_1 - F_0}{F_0} \times 100 = \frac{(a_1 + b_1 - c_1) - (a_0 + b_0 - c_0)}{F_0} \times 100$$

Din care:

1 - variația fenomenului economico-financiar „F” în raport cu elementul „a” este:

$$\Delta F \% (a) = \frac{(a_1 + b_0 - c_0) - (a_0 + b_0 - c_0)}{F_0} \times 100 = \frac{a_1 - a_0}{F_0} \times 100,$$

⇒ ne arată influența pe care o exercită elementul „a” asupra fenomenului economico-financiar „F” analizat.

2 - variația fenomenului economico-financiar „F” în raport cu elementul „b” este:

$$\Delta F \% (b) = \frac{(a_0 + b_1 - c_0) - (a_0 + b_0 - c_0)}{F_0} \times 100 = \frac{b_1 - b_0}{F_0} \times 100,$$

⇒ ne arată influența pe care o exercită elementul „b” asupra fenomenului economico-financiar „F” analizat.

3 - variația fenomenului economico-financiar „F” în raport cu elementul „c” este:

$$\Delta F \% (c) = \frac{(a_0 + b_0 - c_1) - (a_0 + b_0 - c_0)}{F_0} \times 100 = \frac{-c_1 + c_0}{F_0} \times 100,$$

⇒ ne arată influența pe care o exercită elementul „c” asupra fenomenului economico-financiar „F” analizat.

Respectiv Se verifică apoi relația de egalitate:

$$\Delta F \% = \Delta F \% (a) + \Delta F \% (b) + \Delta F \% (c)$$

EXEMPLU: Folosim datele din tabelul următor:

ANUL	a	b	c	F
0	4	8	2	10
1	5	3	10	-2

Anul 0 = anul anterior sau ceea ce ne-am planificat.

Anul 1 = anul curent sau ceea ce am realizat.

Modelul structural este:

$$F = a + b - c$$

Variația lui „F” este:

$$\Delta F = F_1 - F_0 = -2 - 10 = -12 \text{ unități de măsură}$$

⇒ fenomenul economico-financiar a variat din anul anterior pînă în anul curent cu (-12) unități de măsură, ceea ce procentual înseamnă:

$$\Delta F \% = \frac{F_1 - F_0}{F_0} \times 100 = \frac{-2 - 10}{10} \times 100 = -120\%$$

Din care:

$$1) \Delta F \% (a) = \frac{a_1 - a_0}{F_0} \times 100 = \frac{5 - 4}{10} \times 100 = 10\%$$

$$2) \Delta F \% (b) = \frac{b_1 - b_0}{F_0} \times 100 = \frac{3 - 8}{10} \times 100 = -50\%$$

$$3) \Delta F \% (c) = \frac{-c_1 + c_0}{F_0} \times 100 = \frac{-10 + 2}{10} \times 100 = -80\%$$

Verificăm corelația:

$$\Delta F \% = \Delta F \% (a) + \Delta F \% (b) + \Delta F \% (c) = 10\% + (-50\%) + (-80\%) = (-120\%).$$

Similitudini și diferențe între practica finanțelor întreprinderii și cea a contabilității financiare.

Pentru un specialist și practician al finanțelor, ambele activități, de altfel esențiale pentru orice întreprindere relevă următoarele **similitudini** între finanțe și contabilitatea financiară:

- ambele au caracter obligatoriu prin lege
- folosesc etalonul valoric, universal (banii)
- folosesc aceleasi date din aceleasi documente de pe aceleasi perioade de gestiune (luna, an)
- sunt animate de principiile prudentei, buneii gospodariri a patrimoniului firmei si eficienței întregii activități

Din practica financiar-contabilă observăm însă și unele **diferențe între finanțele întreprinderii și contabilitatea financiară**, dintre care menționăm:

CONTABILITATEA FINANCIRĂ

1. Caracter retroactiv
2. Caracter pasiv
3. Caracter public, extern, transparent, standardizat
4. Scopul este evidența patrimoniului și a operațiilor, calculul rezultatului și a poziției financiare, calculul obligațiilor fiscale și întocmirea raportărilor financiare

FINANȚE

1. Caracter previzional
2. Caracter proactiv
3. Caracter privat, intern, translucid, nestandardizat
4. Scopul este procurarea fondurilor financiare, maximizarea numerarului disponibil, calculul indicatorilor de performanță și managementul riscurilor